

Please note! This is a self-archived version of the original article.

Huom! Tämä on rinnakkaistalenne.

To cite this Article / Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Lähteenmäki, M-L., Holvikivi, J., Jeglinsky-Kankainen, I., Paasu-Hynynen, S. & Vuoskoski, P. (2022) Kuntoutuksen koulutuksen tilanteesta – KunFon 1. vuosi. Oivalluksia kuntoutuksesta – valtakunnallisen OsKu-verkoston blogi, 13.1.2022.

URL: <https://blogit.jamk.fi/oivalluksiakuntoutuksesta/2022/01/13/kuntoutuksen-koulutuksen-tilanteesta-kunfon-1-vuosi/>



## **Kuntoutuksen koulutuksen tilanteesta – KunFon 1. vuosi**

Kuntoutuksen koulutuksen ja tutkimuksen kehittämisfoorumin ensimmäinen toimintavuosi on loppuillaan. 14.12.2021 toteutetussa foorumin sisäisessä verkkoseminaarissa tarkasteltiin työryhmien tuotoksia kuntoutuksen osaamis- ja työelämätarpeista sekä kuntoutuksen koulutuksen ja tutkimuksen tämänhetkisestä tilanteesta. Kuntoutuksen koulutuksen, tutkimuksen ja työelämän tarpeet ovat yhteydessä väestön kuntoutustarpeisiin ja niitä koskeviin tulevaisuuden näkymiin. Työvoimatarpeesta ja työvoimasta kuntoutuksen alueella todettiin nykyisen tilastotiedon olevan epätarkkaa ja puutteellista, mikä vaikuttaa työvoimatarpeen ennakkointia. Tulevaisuudessa tarvitaan tarkempaa tietoa päätöksenteon tueksi. Jo tiedossa olevista muutostrendeistä nostettiin esiin teknologian kehitys sekä maahanmuuton ja muuttoliikkeen vaikutukset.

### **Kuntoutuksen tarpeet**

Suurimmassa kuntoutuksen tarpeessa todettiin olevan henkilöiden, joilla on mielenterveyden- ja käyttäytymisen häiriöitä tai tuki- ja liikuntaelinten vaivoja. Kaikkien ikääntyneiden parissa työskentelevien tulee yhteenvedon mukaan toimia kuntouttavalla työotteella, sekä mahdollistaa heille oikea-aikaiset kuntoutuspalvelut. Lisäksi nostettiin esille kuntoutus lasten ja nuorten palveluiden vahvistajana ja erityisesti palveluiden toteutuminen lasten ja nuorten kasvuympäristöissä. Terveyden edistämistä pidettiin tärkeänä kaikissa kuntoutuspalveluissa huomioiden erityisesti ravitsemus, päihteiden käytön ehkäisy ja terveystieteiden mukainen liikunnan määrä. Työhön paluun, työkyvyn edistämisen ja ammatillisen kuntoutuksen suunnittelu nostettiin keskeiseksi kuntoutuksen työalueeksi.

Jotta edellä kuvattuihin tarpeisiin pystytään vastaamaan, on tärkeää, että kaikilla sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisilla on laaja-alaista kuntoutusosaamista ja työotteen tulee olla

vahvasti toimintakykyä edistävä ja ylläpitävä. Ammatillisen toiminnan tulee lähteä asiakkaan tarpeista ja toteutua monialaisessa yhteistyössä. Tämä edellyttää työryhmän esityksen mukaan toimivia hoitoketjuja ja palveluohjausta sekä ns. yhden luukun periaatteen mukaan toimimista. Keskeisessä roolissa tämän mahdollistamisessa ovat kuntoutuksen tutkinto- ja täydennyskoulutus sekä niiden nykytilan ja kehittämistarpeiden kriittinen tarkastelu.

## **Kuntoutuksen koulutuksen tilanne**

Kuntoutuksen koulutuksen tilannekuva tarkasteltiin toisen asteen, ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen näkökulmista, kansallisesti ja kansainvälisesti (Pohjoismaat ja Iso-Britannia). Selvityksessä todettiin, että kuntoutuksen tutkintoon johtavaa koulutusta ei ole tarjolla **toisella asteella** missään Pohjoismaassa eikä Isossa-Britanniassa. Kuntoutus ei myöskään näy suomalaisissa opinto-ohjelmissa selkeästi kuvattuina erillisinä osaamiskokonaisuuksina. Kuntoutuksen sisältöjä on sisällytetty useaan eri opintokokonaisuuteen, joka tekee kuntoutusosaamisen tunnistamisen vaikeaksi myös opiskelijalle itselleen. Ammatillisen koulutuksen saaneiden puutteellinen kuntoutusosaaminen tulee ilmi opiskelijoiden työelämäjaksoilla. Lopputulemana on, että tällä hetkellä on vaikea määritellä lähihoitajien roolia kuntoutuksessa.

**Ammattikorkeakouluissa** on useita kuntoutusalan koulutuksia. Niistä fysioterapeuttien, toimintaterapeuttien ja kuntoutuksen ohjaajien koulutuksissa on nähtävissä vahvin kuntoutuspainotteisuus. Monissa muissa sosiaali- ja terveysalan koulutuksissa kuntoutus ei näy raportin lähdeaineistojen perusteella riittävän selkeästi. Myös toisten alojen osaamisen tuntemisessa ja ammattilaisten välisessä yhteistyössä oli käytettyjen lähteiden mukaan paljon kehitettävää. Esimerkiksi sosionomi-, geronomi- ja kuntoutuksen ohjaajakoulutuksen tuottamien osaamiserojen tunnistamisessa oli ilmennyt vaikeuksia.

Iso osa sosiaali- ja terveysalan **YAMK-tutkinto-ohjelmista** ei sisällä kuntoutusosaamiseen painottuvaa koulutusta. Selvityksen perusteella kuntoutuksen YAMK-tutkinnot sen sijaan mm. voimaannuttavat koulutukseen osallistuvia oman työn kehittämiseen ja tuottavat siten uutta osaamista työelämäään. Kuitenkin tutkintojen tunnettuus ja arvostus on vielä heikkoa, vaikkakin kuntoutuksen sisältöihin painottuviin YAMK-tutkintoihin liittyvien alueellisten ja valtakunnallisten verkostojen nähtiin vahvistavan kuntoutuksen asemaa yhteiskunnassa.

Muista Pohjoismaista ja Iso-Britanniasta poiketen toisen asteen, ammattikorkeakoulun ja yliopiston väliset, kuntoutusalan suorat **koulutuspolut** alemmasta korkeakoulututkinnosta tohtoritasolle asti puuttuvat Suomessa. Selvityksessä ilmeni, että ammattikorkeakoulujen rajoitetut koulutusvastuut ja korkeakoulutuksen duaalimalli hankaloittavat osaltaan opintopolkujen rakentumista. Siirryttäessä esimerkiksi yliopisto-opintoihin, opiskelijalta edellytetään koulutusaloittain vaihteleva määrä ns. silta- tai täydentäviä opintoja. YAMK-tutkintojen ongelmana nähtiin tutkintonimikkeiden epäselvyys eikä tutkinnolla ole selkeää paikkaa urapolulla.

Suomalaisissa **yliopistoissa** kuntoutuksen sisältöjä opiskellaan sosiaalityön, lääketieteen, terveystieteiden, psykologian ja logopedian tutkinto-ohjelmissa. Kuntoutuksen sisältöjen määrä ja sijoittuminen eri koulutusvaiheisiin kuitenkin vaihtelee suuresti ja yhteistyö eri tieteenalojen välillä on kuntoutuksen osalta vielä vähäistä. Keskeisimpänä ongelmana on kuitenkin se, että kuntoutuksen yliopistokoulutus omana tieteenalanaan puuttuu tällä hetkellä kokonaan. Tällöin yliopistoissa ei myöskään tehdä kuntoutuksen tutkimusta koordinoitusti. Jyväskylän yliopiston liikuntatieteellisessä tiedekunnassa on kuitenkin mahdollista suorittaa

ylempi korkeakoulututkinto kahdessa fysioterapian oppiaineessa tarjottavassa maisteriohjelmassa: fysioterapian maisteriohjelmassa sekä terveystieteiden opettajankoulutuksen maisteriohjelmassa. Molempiin tutkinto-ohjelmiin on mahdollista hakeutua suorittuaan minkä tahansa kuntoutusalan amk-tutkinnon, joskin niihin sisältyy myös ns. amk-tutkintoa täydentäviä opintoja. Opiskelijan on maisteriohjelman jälkeen mahdollista edetä myös terveystieteiden tohtorin koulutukseen.

## **Kuntoutuksen koulutuksen kehittäminen**

Kehittämisen tarvetta on siis paljon, jotta päästään STMn vuonna 2020 esittämiin eri ikäisille ja erilaisissa elämäntilanteessa oleville suunnattuihin yhdenmukaisiin, oikea-aikaisiin ja kustannustehokkaisiin palveluihin. KunFon ensimmäisen vuoden tuloksia esitellään tammikuun 20. päivä julkisessa, kaikille avoimessa webinaarissa. Ohessa linkki tulevaan tapahtumaan: <https://stm.fi/tapahtumat/2022-01-20/kuntoutuksen-koulutuksen-ja-tutkimuksen-nykytila>

*Tervetuloa mukaan!*

## **Lähteitä**

Kilpeläinen, P. 2021. Ammatillinen osaaminen ja pedagoginen toiminta sosiaali- ja terveysalan perustutkinnossa. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Julkaisut 6:2021.

Konkola, R. Hauta-aho, H. Hiilamo, H. Karttunen, M. Niemi, J. Tuominen, M. Huusko, M. Väättäin, H. 2021. Sosiaali- ja terveysalan korkeakoulutuksen arviointi. Korkeakoulujen arviointineuvosto. Julkaisut 14:2021.

Kuntoutuksen uudistaminen. Kuntoutuksen uudistamisen toimintasuunnitelma vuosille 2020-2022. 2020. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2020:39. Sosiaali- ja terveysministeriö. Helsinki.

## **Kirjoittajat**

Marja-Leena Lähteenmäki, yliopettaja, TAMK

Johanna Holvikivi, yliopettaja, Metropolia amk

Ira Jeglinsky-Kankainen, yliopettaja, Arcada

Sanna Paasu-Hynynen, lehtori, JAMK

Pirjo Vuoskoski, yliopistonlehtori, JYU

13.01.2022 klo 19:46 | Kirjoittaja: [Toimituskunta OsKu](#) | Aiheet: [kehittäminen](#), [Kuntoutus](#), [Osaaminen](#), [uudistaminen](#)